

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Lucy Gilmore
THE LONELY HEARTS BOOK CLUB

Copyright © 2023 by Lucy Gilmore
Originally published in the United States by Sourcebooks, LLC.
www.sourcebooks.com

All rights reserved.

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05298-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Lusi Gilmor

Biblioteka
izgubljenih
srca

Prevela Radojka Jevtić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

*Ovo je za Meri. Artur i Sloun
pripadaju tebi isto koliko i meni.*

„Sve velike stvari isprepletane su sa malim.“

En iz Grin Gejblsa

SLOUN

1

Dan kada sam upoznala Artura Maklohlana bio je sasvim običan.

Probudila sam se u isto vreme kao i obično. Pojela sam ovsenu kašu, kao i obično, dok sam čitala poslednje stranice mog primerka *Priče o sejaču* iz biblioteke. Ne mogu da se setim šta sam nosila, ali prilično sam sigurna da je bilo udobno, i da je moglo da se pere u veš-mašini.

Sve u mom ormaru moglo je da se pere u veš-mašini i bilo je udobno, ali ne mojim izborom. Prvo pravilo bibliotekarstva: sa posla ćete izaći svakog dana kao da ste se borili sa društvom prastarih pisara. Prilagođavajte se brzo i često, ili će vas račun sa hemijskog čišćenja sahraniti.

Kada je Artur doslovce uleteo u moj život, bila sam u delu za beletristiku i postavljala sam knjige koje je neko pomerao zbog izazova na internetu. Bio je popularan neki novi trend na *Tiktoku*, u kom su ljudi opsedali knjižare i javne biblioteke da bi pisali rečenice koristeći samo naslove. Ako se zanemari deo u kom *ja* te knjige moram da vratim na mesto, ideja je bila zanimljiva.

Tražimo Aljasku tamo gde se završava trotoar.

Bili smo lažovi pod neznanim nebom.

Jesi li ti neko? Ja nisam niko.

I dalje sam se smejala poslednjoj rečenici kada sam čula kako neko, iziritiran, kašlje iza mene.

„Mlada damo, sprečavate me da prođem do istorije Rima.“

Odmah sam ustuknula, poučena godinama iskustva, sa sve spremnim izvinjenjem na usnama. Kada sam sklonila kolica u stranu,

primetila sam da je ovaj čovek stariji. Nosio je tanke naočare na vrhu nosa i sako od tvida, sa sve zakrpama od antilopa na laktovima. Hođao je pomoću štapa sa zlatnim vrhom, koji je izgledao kao da možda krije mač u sebi.

„Želite li da potražim neki određen naslov?“, pitala sam, pošto je imao da pređe dosta do polica sa istorijom. „Sve što je napisao Tom Holand je dobro, ali više volim da čitam o istoriji od Meri Bird. Njen pristup je divno sentimentalan.“

On frknu. „Tipične sentimentalne budalaštine.“

Trepnula sam, pitajući se šta li sam to mogla reći da ga uvredim. „Molim?“

Oštro je lupio štapom. „Osećanjima nema mesta u istoriji. Osećanjima je mesto u literaturi za decu. Ti bi trebalo to da znaš, *Polijana*.“

Začudio me je njegov ratoboran ton, iako me nije zaprepastio. Koliko god da se činilo čudnim, imali smo zapravo pravila u biblioteci u vezi sa ovakvim članovima. Umiri i razoružaj, to je bilo naređenje. Ostavite ih u boljem raspoloženju nego što su došli. I nikada se, ni u kom slučaju, ne upuštajte u raspravu s njima.

„Ne morate da čitate ništa što ne želite“, rekla sam uz oprezan osmeh. „Ali ne zovem se Polijana. Ja sam Sloun.“

Umesto da prihvati moju ruku pomirenja, Artur je nagnuo glavu i počeo da me posmatra. A i meni je zapalo za oko nešto u vezi sa tim inteligentnim sivim očima iza naočara.

„Znaš na šta mislim“, rekao je i pokazao prstom na moja kolica. I zaista, primerak voljene priče za decu koju je napisala Elenor Porter stajao je na vrhu. Neki tinejdžer je bio toliko drzak da je upari sa romanom *Vreme za ubistvo* Džona Grišama.

Podigla sam obe knjige i nasmejala se. „Ne krivite me“, rekla sam. „*Vreme za ubistvo Polijane*.“

Izgledao je kao da ga je to zbolelo.

„To je šala“, objasnila sam. „Klinci pokušavaju da naprave rečenice od naslova knjiga. Neki su prilično dobri. Možda bi trebalo da pokušam i ja sledeći put kada naletim na nekog.“ U pokušaju da smanjim napetost, rekla sam prvi naslov koji mi je pao na pamet. „*Polijani je drago što vas je upoznala*.“

„Ta deca su pošast sistema javnih biblioteka“, rekao je, oštrog pogleda. „A počinjem da mislim da si i ti.“

Nisam imala odgovor na ovo. Pa, da budem iskrena, *imala sam* odgovor, ali znala sam da ne treba naglas da ga kažem. Jedna od mojih najboljih veština – neko bi možda rekao jedina veština – jeste koliko sam neuvredljiva. Fora je u tome da izgledate nenametljivo, da se ponašate još nenametljivije i da nikako ne iskazujete svoje mišljenje. Dobro mi je išlo da izgledam nenametljivo – moja smeđa kovrdžava kosa i blago pegava koža utapale su se u pozadinu tako lako da sam se ponekad osećala kao fikus u saksiji. Lako mi je bilo i da se ponašam nenametljivo. Znali su da prođu i dani a da ne otvorim usta da kažem nešto osim „Da, naravno“ i „Ne, u pravu ste“, i nikome to nije bilo čudno.

Bilo mi je teže da ne iskazujem svoje mišljenje, ali rad na javnom mestu poput ove biblioteke naučio me je vrednosti takta.

„Pa?“, zahtevao je. „Zar nemaš ništa drugo da kažeš?“

Slegla sam ramenima i poželela, ne prvi put, da sam više kao moja sestra Emili. Tačno bi znala kako da ovako mrzovoljnog starca zavrti oko prsta. Ne znam da li je to bilo do svih onih doktora pored kojih je odrasla ili samo njen prirodni šarm, ali imala je način da natera čak i najzlobnije mrgude da urade ono što ona hoće. Pre nego što se previše razbolela da bi lutala po komšiluku sa mnom, posećivale smo prodavnicu sladoleda nekoliko blokova dalje od naše kuće. Koliko god da smo otisaka prstiju ostavile na staklu ili koliko god da je prodavačica bila iznervirana svim našim zahtevima za besplatne uzorke, ona je uvek izlazila odatle sa najmanje jednom dodatnom kuglom sladoleda.

Šta bi Emili uradila?

„Mogli bismo verovatno da uključimo malo rimske istorije, ako je to od pomoći“, rekla sam, razmišljajući o ogromnim sladoledima koje je Emili nosila kući sa sobom. Nikada nije mogla da pojede sve, ali to nije ni bilo bitno. Uživala je u *pobedi*. Ja nisam pobedila ni u čemu sve ove godine otkad sam je izgubila.

Nisam nikoga pobedila. Čak ni sebe.

Pre nego što sam mogla da se predomislim, uzela sam primerak *Voljene* Toni Morison i podigla je. „Šta kažete na *Voljene pagane i hrišćane*? Morate da priznate da naslov privlači pažnju.“

Mogla sam da se zakunem kako su se Arturove nozdrve udvostručile koliko je naglo udahnuo vazduh. „Znači tako želiš da nastaviš?“

Nisam bila sigurna da želim *bilo šta* da nastavljam, ali sam već bila preduboko u tom trenutku. Nije bilo sladoleda na kraju ove duge, ali nisam mogla a da se ne osetim kao da bi Emili ipak bila ponosna na mene.

„*Rimski trijumf miševa i ljudi?*“, predložila sam, prisećajući se naslova iz rimske istorije što sam brže mogla. Dobila sam inspiraciju i pucnula prstima. „O, znam! *Ja, Klaudije, putujem do kraja noći.* Ovi su dobri, verovatno bi trebalo da ih zapišem.“

Nešto nalik poštovanju zaiskrilo je u Arturovim očima. „Izgleda da znaš mnogo o knjigama o starom Rimu“, rekao je mrzovoljno. „Zašto? Da ne planiraš da nekoga ubodeš u leđa?“

Ovog puta nisam oklevala da odgovorim: „Samo ako zasluži.“

Ispustio je neki zvuk između laveža i smeha. „Želiš li to da mi kažeš da je Cezar dobio ono što je zaslužio? Da li to kaže tvoja dragocena Meri Bird?“

„Ne baš“, morala sam da priznam.

Kad bi se ovaj razgovor nastavio u ovom stilu, morala bih da priznam mnogo toga: naime, da nisam toliko stručna za istoriju Rima. Što se tiče bibliotekara, više sam znala svašta o svačemu, ali nisam ulazila dublje u to. Znala sam mnogo nasumičnih naslova knjiga i mogla sam da kažem prvu rečenicu skoro svakog klasika iz književnosti, ali mogla sam da pričam razumno o nekom predmetu otprilike tri minuta pre nego što se iscrpe moje zalihe znanja.

„Ha!“, praktično je viknuo. „Tako sam i mislio. Ne znaš ništa o Cezaru što nije napisano na koricama neke knjige.“

U ovom trenutku trebalo je da se pristojno povučem iz razgovora. Već sam prekršila sva pravila o neuznemiravanju članova, rasturila sopstvena kolica i rekla nepojmljive stvari čoveku koji je dovoljno star da mi bude deda.

Ali prvi put u životu nisam se povukla. Začudo, nije mi ni na pamet palo da pokušam.

„To nije istina“, rekla sam dok sam stavljala primerak *Polijane* na policu. „Samo mislim da je svako ko ima onoliko neprijatelja

kao Cezar trebalo da bude pažljiviji. Ako nije video taj nož, sam je kriv. Moj jedini neprijatelj je štampač pored južnog prozora, a čak i ja znam bolje nego da mu verujem kada kaže da ima dovoljno tonera.“

I tada se to desilo. Nisam bila dovoljno dobar pisac da to opišem, ali kao da je Artur upravo tada odlučio da sam ja vredan protivnik.

„Ja sam zaboravio više o istoriji Rima nego što ćeš ti ikada znati“, rekao je, uperivši štap u mene.

„To je verovatno istina“, priznala sam.

„I pročitao sam već svaku reč koju je Meri Bird ikada napisala.“

„To je... impresivno“, rekla sam.

Nije se činilo da mu se sviđa moj povratak krotkosti. Iznenada je suzio oči i dodao: „A kada budem hteo preporuke za knjige od drugo-razredne Polijane koja ne bi prepoznala dobru knjigu ni da joj sleti u krilo, sam ću ih tražiti.“

Ta me je dosetka zbolela više nego što je shvatio. Jedino što sam znala bilo je zadovoljstvo čitanja, gubljenje u priči.

„*Umetnost vožnje po kiši*“, rekla sam.

Trepnuo je i koraknuo unazad, kao da je čak i sam naslov takve – kako ju je nazvao? *Sentimentalne budalaštine?* – imao moć da ga povredi. „Šta si mi rekla?“

Ja sam se samo delimično lažno nasmešila. Nije mogao više da se zaprepasti da sam mu rekla da ćemo dole pored jezera održati zabavu paljenja knjiga.

„Ako tražite preporuke za knjige, mislim da bi trebalo da uzmete *Umetnost vožnje po kiši*. To bih preporučila svim našim članovima. Znam da kažu da je tužna, ali...“

Iskra u njegovim očima je sada već ličila na požar. „Ne sad. Niti ikad. Ne ni da je poslednja knjiga na svetu. Ako želim da se utopim u nečije samozadovoljno baljezganje, poslušao bih podkaste.“

Ja sam ćutala. Volela sam tu knjigu. A volela sam i podkaste, ali to uglavnom zato što nisam volela da sedim u tihom stanu. Ima zaista zabavnih podkasta, u kojima ljudi čitaju klasike ravnim tonom da bi vam pomogli da zaspate. Ne znate pravi mir dok se ne uspavate uz nekog ko čita Prusta u B-duru.

Artur je otišao nakon toga, mrmrlajući sebi u bradu o rimskim osvajanjima i književnim grozotama i bibliotekarkama koje bi trebalo da znaju da zadrže svoje nepotkovano mišljenje za sebe.

Ja sam mogla samo da se smešim, osećajući se kao da sam pojela *desetak* kugli sladoleda.

„Ne mogu da verujem da si se upravo suočila sa Arturom Maklohlanom i preživela“, začuo se duboki glas iza mene. Okrenula sam se i videla Matea, mog kolegu, kako me gleda zadivljeno.

Uvek mi se dopadao Mateo. Svima se dopadao. Imao je glas kao da bi trebalo da bude visok preko dva metra, ali bio je tanak, kao i ja. Dodajte na to crnu kosu u stilu boj bendova i spremnost da se smeje na sve – čak i meni – i bilo je nemoguće da ne uživete u njegovom društvu.

„Znaš ko je taj tip, zar ne?“, pitao je Mateo.

„Ne“, rekla sam. Namrštila sam se dok sam gledala kako štap sa zlatnim vrhom i zakrpe na laktovima nestaju u delu za nemačku filozofiju. „Da li bi trebalo? Nisam ga ranije viđala.“

„To je zato što dolazi rano ujutru i pušta samo Oktaviji da mu pomogne. Kaže da mu svi ovde isisavaju neurone samo svojom blizinom.“ Mateo je coknuo. „Ti nikada ne otvaraš, pa ga nikad nisi videla kako svakoga pretvara u preplašenu baricu. Obično moramo da imamo briska u blizini.“

Prisetila sam se one iskre u starčevim očima koja kao da je ojačala kada sam mu se suprotstavila, i odmahнула sam glavom. „Nije toliko loš. Možda samo malo džangrizav, ali...“

„Ma da“, prekinuo me je Mateo. „Mark Tven je bio džangrizav. Ebenizer Skrudž je bio džangrizav. Artur Maklohlan je sotonin deda. Jednom je uspeo čak i da iscedi suzu ili dve iz Oktavije. Toliko je loš.“

„Stvarno?“

To je bilo zlokobnije upozorenje nego što je Mateo uopšte i shvatio. Od svih nas u biblioteci, Oktavija je bila najbolja – i najžustrija. Mateo se zatekao ovde jer je ovo bilo daleko od rada u bolnici, a ja sam bila ovde jer mi je čitanje bila jedina veština, ali Oktavija je bila sjajna. Bila je bibliotekarka duže nego što sam ja na zemlji, a prilično sam bila sigurna da je znala napamet Djuijevu decimalnu klasifikaciju. *Celu.*

Znate ono kada ljudi uđu u biblioteku i traže plavu knjigu sa čudnim natpisom na korici? Uvek je znala tačno koju knjigu traže. Bez izuzetka. Jednog dana ću odrasti i *postati* ona.

„Poslušaj me, Sloun“, rekao je Mateo. Osmotrio me je sa saosećanjem. „Ako želiš da zadržiš posao, klonićeš ga se. Raskomadaće te... i, još gore, uživaće u svakom trenutku.“

Mateove reči pokazale su se istinitim.

Ne onaj deo o mom poslu – on mi je bio sve u životu – već o Arturovoj odlučnosti da i *mene* pretvori u baricu na podu. Narednih nekoliko nedelja sprovodio je vojnu kampanju kojom bi se i Cezar ponosio.

„Dobro jutro, Sloun“, rekao je narednog dana. Iznenadilo me je što ga ponovo vidim – i to u istom sakou – i skoro sam ispustila sve primerke *Kriptonomikona* koje sam stavljala na policu. „Da možda ne želiš da predložiš još neke bolno očigledne istoričare?“

Mateo je zaskičio i sakrio se iza kompjutera, ali ja nisam htela da pustim Artura da tek tako pobeđi. Naročito zato što sam sada imala Nila Stivensona da me zaštiti.

„Ne, ali su upravo postavili novi spisak letnjih izbora Ris Viderspuna za čitalačke klubove. Rado ću vam zadržati nešto ako vam zapadne za oko.“

Artur se toliko izbečio da sam se uplašila da će mu pući krvni sud. „Nikada mi nemoj to ponoviti, mlada damo.“

„Šta?“, odgovorila sam veselo. Uposlila sam svoj šarm drugorazredne Polijane, ali samo zato što sam bila sigurna da bi ga razočaralo išta manje. „Ris Viderspuna? Ili čitalački klub? Nadam se da nije ovo drugo. Uvek sam htela da započnem čitalački klub za biblioteku, ali nikada nisam mogla da ubedim Oktaviju da odvoji sredstva.“

„Dobro je. Znao sam da postoji razlog zašto mi se ona sviđa.“

Nagnula sam glavu i pretvarala se da ga posmatram. „Ako uzmem prijavu za vas, mislite li da biste mogli da mi pomognete da započnem jedan? Mogli bismo da se nalazimo i pijemo topli kakao i istražujemo knjige Džona Grina.“

„Gluposti!“

Od tada, Artur je dolazio u biblioteku svaki dan u isto vreme – u pola jedanaest, tačno pola sata nakon što počne moja smena. Primetila sam njegovu preciznost, a primetio je i Mateo, pošto bi uvek bežao čim bi ugledao svog neprijatelja.

„Pričao sam sa vašom šeficom“, rekao je Artur dok je lupkao štapom pored mene po plavom tepihu. „Upozorio sam je da ću, ako osnuješ čitalački klub, napisati pismo gradonačelniku i zatvoriti sve ovo. Mogu, znaš.“

„Bila bi šteta, gospodine Maklohlane“, rekla sam. Spustila sam reciklirane papire koje sam sortirala i slatko mu se osmehnula. „Zabranjivanje knjiga? Šta je sledeće? Zatvaranje narodnih kuhinja? Brisanje duge s neba?“

„Gospode!“

U naredna dva meseca, Artur Maklohlan je izgubio moć nada mnom. Kada bi ga Mateo video kako dolazi, on bi se i dalje sklanjao – u njegovom slučaju, sklanjao bi se iza mene – ali ja ne. Ja sam sačinjena od čvršćeg materijala... ali, što je bilo bitnije, zapravo mi se *svidao* taj čovek.

„Ako me žrtvuješ tom jarcu, nek mi je bog u pomoći, neću moći da radim ceo dan“, upozorio je Mateo ovog dana. Držao me je svojim vrelim rukama uprljanim mastilom. Verovatno će mi umrljati i omiljenu žutu suknju, ali to nije ništa novo.

„Prilično sam sigurna da kože žrtvuju.“

„Znaš na šta mislim“, rekao je. „Ne znam kako možeš da podneseš kako on priča s tobom. Obično plačeš svaki put kad te Oktavija pozove na razgovor. Nekada više puta u toku dana.“

To je bila istina, ali samo zato što je Oktavija retko kad imala nešto dobro da mi kaže. Današnji sastanak bio je naročito težak, i oči su me i dalje pekle koliko sam pokušavala da zadržim suze.

„Ne mogu to da objasnim“, rekla sam. I nisam mogla da objasnim. Ne onako kako bi Mateo razumeo, u svakom slučaju. Jedva sam i sama razumela. Samo sam znala da sam počela da uživam u ovim malim razmircama sa Arturom Maklohlanom. Imao je oštar i britak jezik, ali nikada nije sekao dublje nego što sam ja mogla da podnesem. I

uvek se činilo da mu je drago što me vidi, iako to nikada ne bi pokazao otvoreno.

„Još jedan divan dan, zar ne?“ dobacila sam mu čim je Mateo smislio svoju strategiju bega. „Sunce sija, korice svih vaših omiljenih depresivnih knjiga iz nemačke filozofije su neozleđene, a barem pet bibliotekara krije se po ćoškovima od vas.“

„Ne danas, Sloun“, rekao je Artur. Išao je pognute glave pored mene, nepoznatim blagim korakom.

Zastala sam usred reda sa rukom preko primerka *Male princeze* koji sam planirala da stavim među njegove knjige dok ne gleda. Provela sam veći deo prošle nedelje smišljajući plan koji će naše čudno prijateljstvo podići na sledeći nivo, i ovo mi se činilo kao najbolji pristup.

„Šta nije u redu?“, pitala sam ga. „Da li se nešto desilo?“

„Danas samo želim da u miru posetim biblioteku, ako je to u redu“, brecnuo se na mene, sa istinskim besom u glasu. „Ne treba mi da me pratiš kao izgubljeno dete i da me zapitkuješ.“

„Nisam htela... To jest, nisam...“ Zastala sam i osetila kako mi lice bridi. Obično bih se u ovom trenutku povukla, ali zbog nečega sam odlučila da ostanem. Možda zato što me je zbunila iznenadna promena u Arturovom ponašanju, ali pretpostavljam da je više zbog izraza na njegovom licu. Nije izgledao zaprepašćeno niti zabavljeno, kao inače, već... *sumorno*.

„Žao mi je što vam je loš dan“, rekla sam. A zatim, kao da nisam mogla da pustim da to samo prođe, dodala sam: „Ako vam je od pomoći, ni moj dan nije sjajan.“

Izgledalo je kao da ga je oživelo moje priznanje. „Zašto? Šta nije u redu s tobom?“ Okrenuo se i osmotrio me kritički preko svojih naočara. „Šta se desilo?“

„Ništa katastrofalno“, rekla sam, setivši se sastanka sa Oktavijom. „Bilo je otvoreno radno mesto u odboru za nabavke biblioteke, a ja ga nisam dobila, to je sve. Šefica mi je za to rekla pre samo nekoliko minuta.“

Zažmirio je i pogledao me, namrštivši se. „Zašto ga nisi dobila?“

Slegla sam ramenima i nisam odgovorila. Oktavija je mislila da sam previše sentimentalna za to mesto – ali to čovek kao Artur Maklohlan

ne bi razumeo. Sve na njegovom ličnom spisku za čitanje okretalo se oko sumornih tema. Teški filozofski tomovi, ratne biografije, poneki triler sa krvoproliećem... Nije ga zanimalo ništa što ne potvrđuje sve što je užasno u svetu.

„Sad možeš i da mi otkriješ šta si to uradila“, promrmrljao je, nasklonivši se na svoj štap. Pretpostavljala sam da nije dobro da provodi previše vremena na nogama, ali znala sam da ne treba da mu uopšte nudim stolicu. „Šta se desilo? Napravila si uši na vesternima? Pogrešno pročitala neku reć deci?“

Nisam mogla a da se ne nasmejem na ove grozote. „Kako se usuđujete, gospodine Maklohlane“, zadirkiavala sam ga. „Kakvom me osobom smatrate?“

Ali ovo prijateljsko zadirkivanje bilo je greška. U ovakvom raspoloženju, dok se sve više mrštio i dok se oblak nadvijao nad njegovu glavu, Artur je izgledao zaista strašno, baš kao što ga je Mateo isprva opisao.

„Pa?“, pitao je. „Šta nije u redu s tobom?“

Podigla sam ruke u poslednjem pokušaju da održim veselu atmosferu. „Koliko vremena imate?“

Na moje iznenađenje, kratko se i oštro nasmejao. Barem sam *mislila* da se nasmejao. To je mogao i biti kašalj, koji nije zvučao sjajno. „Da pogodim“, rekao je. „Traže nekog manje naivnog.“

Trepnula sam, zapanjena koliko mu je tačna opaska. Oktavija nije iskoristila reć *naivna*, ali bila je veoma blizu.

„Nisam ja naivna“, rekla sam, ali je to i meni zvučalo neubedljivo. „Znam stvari. Čitam dosta.“ Znala sam u sebi da ovo ne govorim zapravo Arturu Maklohlanu, već celom svetu, ali nije bilo bitno. I on mi je verovao koliko i ostatak sveta.

„Ha!“ Okrenuo se i krenuo ka zadnjem delu biblioteke. „Čitati o životu nije isto što i živeti. Ono što ti znaš o stvarnom svetu stalo bi, eto, u vrh ovog štapa.“

„To nije istina“, rekla sam njegovim leđima. I nije, zaista nije. Možda nisam precrtala sve sa spiska, ali tek mi je bilo dvadeset i sedam godina. Imala sam diplomu. Bila sam lepo zaposlena i verena. Te stvari možda nisu značile mnogo svadljivom stankelji, ali su meni nešto značile.